

9.6.2017

**Riksdagens social- och hälsovårdsutskott
Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta**

Ärende/Asia: Regeringens proposition till riksdagen

Riksdagens kulturutskott har bett Valteriskolan Skilla lämna ett skriftligt sakkunnigyttrande:

Tid: fredag 9.6.2017 kl. 11.30

Ärende: RP 15/2017 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse

<https://www.eduskunta.fi/riksdagshandlingar/RP+15/2017>

Den svenska enheten vid den nationella specialskolan Valteri center för lärande och kompetens, Skilla tackar för möjligheten att ge utlåtande om regeringens proposition till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse. Valteri Skilla ger sitt utlåtande eftersom reformen är av stor betydelse för enhetens verksamhet och utveckling, dess elever och deras familjer.

Grunden för förvaltningsbeslut, inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården

Landskaps-, social- och hälsovårdsreformen påverkar Valteri Skillas verksamhet, fortsatta existens och utveckling eftersom skoldagen och de stödperioder som skolan erbjuder består av både undervisning och habilitering. Verksamheten genomsyras av ett mångprofessionellt samarbete kring elever med särskilda behov både på skolan, i elevernas hemkommun och inom dagens sjukvårdsdistrikt och universitetssjukhus. Eleverna och familjerna som skolan arbetar med är utsatta och sårbara eftersom de tillhör en minoritet inom en minoritet (både funktionsnedsättning och språk).

Dagens strukturer inom social-och hälsovården och funktionshinderlagstiftningen orsakar att elever i behov av särskilt stöd i praktiken behandlas ojämlikt. Detta eftersom rätten till service och stöd till stor del styrs av strukturer och lagstiftning som är diagnosbaserade. Det här syns speciellt tydligt för de svenskspråkiga eleverna i behov av särskilt stöd, där elever med intellektuell funktionsnedsättning, utvecklingsstörning, genom nuvarande strukturer (svenskspråkigt specialomsorgsdistrikt, Kårkulla samkommun) och lagstiftning (specialomsorgslagen för personer med utvecklingsstörning) i praktiken favoriseras. Eleverna med intellektuella funktionsnedsättningar garanteras både pedagogiskt stöd och svenskspråkiga tjänster, medan elever med andra funktionsnedsättningar, till exempel motoriska-, neuropsykiatriska-, hörsel- och synnedsättningar inte har en sådan garanti trots att en del av de här eleverna har ett lika stort eller ibland större behov av mångprofessionellt stöd för skolgången.

Det nuvarande förslaget till reformen av landskap och ordnandet av social- och hälsovård är positiv eftersom det kommer att bli lättare för Valteri Skilla att i framtiden uppfylla sina skyldigheter enligt grundlagen (6 §, 17 §, 19 § och 22§), FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, barnkonventionen, diskrimineringslagen, undervisningslagstiftningen och social- och hälsovårdens lagstiftning. Valteri Skilla är till skillnad från de finskspråkiga enheterna inom Valteri beroende av utomstående producenter vad gäller habilitering. Dessa finns till stor del inom tredje sektorn, och även inom den offentliga produktionen såsom centralsjukhusen och privata producenter. Eftersom den grundläggande utbildningen kommer att finnas kvar i kommunerna medan social- och hälsovården förs över på landskapen är det av central betydelse för Skillas fortsatta existens och utveckling att de förvaltningsbeslut som ligger till grund för elevernas, familjernas och undervisningspersonalens rätt till skolgång och stöd på Valteri Skilla tas inom de olika landskapen och inte centraliseras. Annars blir avståndet till elevens hemkommun för stort. Valteri Skilla ser det däremot som en positiv sak att reformen möjliggör att specialkunskapen som behövs för att ta beslut om habilitering kommer att vila på bredare axlar än idag. Att ingen

av de producenter som Valteri Skilla är beroende av inte getts specialstatus ser vi också som positivt eftersom det möjliggör att den splittrade svenskspråkiga sakkunskapen och produktionen kan bevaras och utvecklas till och med i större utsträckning än tidigare. Valteri Skilla ser därför med oror på de planer och förslag som lagts fram under hösten och våren enligt vilka nuvarande svenskspråkiga specialomsorgsdistrikt fortsättningsvis ges specialstatus. Förslagen att den svenskspråkiga servicen för personer med funktionsnedsättning både gällande produktion och förvaltningsbeslut eller något av dem nationellt centraliseras till Kårkulla samkommun äventyrar Valteri Skillas fortsatta existens och utveckling. Valteri Skilla kommer också i framtiden att behöva Kårkullas service men den sakkunskap och produktion utgör enbart en liten del av den habilitering som Valteri Skilla behöver för sin verksamhet, eftersom sakkunskapen och produktionen för elever med andra funktionsnedsättningar än intellektuella sådana och utvecklingsstörning finns hos andra aktörer. Redan idag är deras produktion och utveckling mer utsatt eftersom de inte har specialstatus enligt nuvarande lagstiftning och därför är det viktigt att en aktör inte längre favoriseras. Inom Valteri Skilla ser vi det som problematiskt att svenskspråkiga elever i behov av särskilt stöd blir ojämnt behandlade till följd av att svenskspråkiga specialomsorgsdistriktet har en specialställning enligt gällande strukturer och lagstiftning. Vi anser också att det varit en brist att svenskspråkiga elever med utvecklingsstörning inte heller i dagens läge får tillgång till den pedagogiska stöd som erbjuds av Valteri Skilla, eftersom de inte fått information om att det är något som kan inkluderas i det specialomsorgsprogram som ligger till grund för rätten till stödet och specialomsorgsdistrikten tenderar att favorisera egen produktion.

Valteri Skilla vill poängtera följande

För att rätta till rådande problematik kring elevers rätt till stöd för skolgång och för att Valteri Skillas verksamhet ska kunna garanteras och utvecklas och enheten ska kunna uppfylla sina lagstadgade skyldigheter så att svenskspråkiga elever med olika funktionsnedsättningar i framtiden garanteras sina grundläggande rättigheter och det stöd de behöver för sin skolgång och för fortsatta studier på jämlika grunder är det viktigt att varken lagen, dess detaljmotiveringar eller utskottsbetänkanden innehåller några meningar som möjliggör att en diagnos (exempelvis intellektuell funktionsnedsättning) favoriseras eller ges strakare garantier till stöd och service på svenska än andra genom att en producent eller enhet favoriseras framom andra producenter som Valteri Skilla behöver för sin verksamhet. Detta gäller både produktion och förvaltningsbeslut.

Valteri Skilla lyfter fortsättningsvis fram att förslaget till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården även bör granskas ur ett språkligt perspektiv, eftersom lagförslaget inte innehåller tillräckliga garantier för att de svenskspråkiga eleverna, som är en minoritet inom en minoritet, i praktiken kommer att garanteras och ha tillgång till svenskspråkig habilitering och sakkunskap som de har rätt till och därför anser vi att det finns risker för att reformen försämrar möjligheterna för stöd för skolgången.

Presentation av verksamheten vid Valteri Skilla

Valteri är en nationell skola och en del av Utbildningsstyrelsens verksamhetsområde. Valteri center för lärande och kompetens stöder närskolprincipen genom att erbjuda mångsidiga tjänster för behoven inom allmänt, intensifierat och särskilt stöd.

Valteris svenska enhet är Valteri Skilla och har getts i uppdrag att erbjuda tjänster för svenskspråkiga elever i behov av särskilt stöd. Eleverna har möjlighet till handledning i sin närskola, stödperioder eller heltidsundervisning vid Valteri Skilla. År 2015 fanns det 546 100 elever i grundskolan. Av dessa var 16 procent av eleverna i behov av intensifierat eller särskilt stöd. Detta är den primära elevgrupp som Valteri har som uppgift att stöda. År 2016 besökte Valteri Skilla 30 kommuner runt om i Svenskfinland. Sammanlagt gjordes det knappt 100 handledningsbesök. Därtill hölls föreläsningar för att öka medvetenheten om elever med olika slags inlärningsförutsättningar ska bemötas. Många av eleverna fick även delta på en eller flera stödperioder vid skolan i Helsingfors.

Helsingfors, 09.06.2017

Josefin Holmkvist

Rektor

Valteri center för lärande och kompetens,

Skilla